

פרי מגדים משבצות זהב יו"ד סי' סח בסוף הסימן

ראיתי לכתוב בכאן קצת דיני כלי ראשון ועירווי וכ"ש. הנה הדין נחלק לחמשה דינים. כ"ר שעומד אצל האש וכ"ר שהוסר מאש ועירווי שלא נפסק הקילוח ועירווי שנפסק הקילוח וכ"ש ועם היות שהם דברים ארוכים מ"מ אכתוב קצת מהן בעזר העוזר:

הדין הא' כ"ר שעומד אצל האש ויד סולדת בו מבשל בכולו לגמרי. ולענין שבת חייב חטאת ולשאר איסורים מבשל בכולו כל הדברים אף בשר שור וכדומה ולענין בשר בחלב להיות אסור בהנאה אי נפל חתיכת בשר ליורה ע"ג האש וסלקוהו מיד בענין דודאי לא נתבשל המאכל שלישי בישולו כמאכל בן דרוסאי עפר"ח סי' פ"ז אות ג' כתב דאין אסור מן התורה כדמסיק בחולין ק"ח ב' באיזו בישול אמרו כדרך שאחרים אוכלין והיינו כמאב"ד ושרי בהנאה ולפי דבריו באכילה מדרבנן אסור. ועיין כ"ו סימן צ"ב אות ג' מה שתירץ דמש"ה השמיטו הפוסקים זה דהטעם דהוה שלא כדרך אכילתו ולדין לוקין שלא כדרך אכילתו עיין פי"ד ממ"א יע"ש. ול"נ דטעמא דדרך בישול אסרה תורה וכל שאינו כמאב"ד לא הוה דרך בישול. וסבור הייתי לומר דהאי תנא סובר כבוש לאו דאורייתא בכל איסורין ודאפקיה רחמנא בלשון בישול לומר כמאב"ד בעינן ולדין דכבוש דאורייתא אתא קרא למעט כבוש וכל זה איננו שוה לי (דהא איכא מליחה וכדומה) ולקמן בהל' בשר בחלב יבואר זה ולענין הגעלה כלי שנשתמש ע"י רתיחות צריך שיהא הגעלה בכלי שמעלה רתיחות אף דכלי ראשון כל שיד סולדת בו הוה כ"ר מ"מ לענין הגעלה כללא הוא כתשמישו כך הכשירו עי' א"ח תנ"ב ורא"ש פרק כל שעה ותרומת הדשן סימן קל"א דאף דיעבד אסור בהגעלה אבל לענין איסור כל שיד סולדת בו ונפל לתוכו אף סלקוהו מיד אין שיעור לדבר. ויד סולדת בו היינו שיעור שכריסו של תינוק בן יומו נכית בו כדאמרינן פ' כירה מ"א ב' אבל אין יד סולדת בו אף שעומד אצל האש אין מבשל ואף אין מפליט ומבליע כן פסק המחבר והרב בק"ה ודוכתי טובא אלא שיש"ש הביאו הש"ך בק"ה אות ה' כתב דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש והביא ראייה מירושלמי והש"ך כתב דאדרבה משם ראייה להיפוך ולכן מוכרח אני להעתיק דברי הירושלמי בפ' כירה תניא ר' יוסי בן נורי ממלא אדם חבית מים ונותן נגד המדורה לא בשביל שתיחם אלא להפיג צינתן דברי ר"מ וחכמים אוסרין יאות אמר ר"מ ומ"ט דרבנן ייבא כ"י דמר ר' זעירא בשם ר' יהודא מותר להפשיר במקום שיד שולטת ואסור להפשיר במקום שאין יד שולטת אפי' במקום שיד שולטת עד איכן רבי יהודה בר פזי ר' סימון בשם רבי יוסי בר חנינא עד שהוא נותן ידו לתוכה והיא נכית. הכל מודים בכלי שני שהוא מותר בין כ"ר לכ"ש א"ר יוסי כאן היד שולטת וכאן אין היד שולטת א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת עשו הרחקה לכ"ר ולא עשו הרחקה לכ"ש. א"ר מנא ההן פינכא דאורזא מסייע לאבא ההן פינכא דגריסא מסייע לאבא דאת מפני מאתר לאתר ועד כדון הוא רותח עכ"ל העתקתיו מדפוס דעסוי עם פי' קרבן העדה ותוספתא שירי קרבן והנה טרם כל אומר לולי שדרכי החכמה נעלמו ממני הייתי אומר דה"פ דפריך בשלמא ר"מ שפיר דכל להפשיר אין זה בישול אלא רבנן מ"ט. ומשני ייבא (שם אמורא) דרבנן כי האי (כ"י כמו כי האי) דמר (כמו דאמר) ר' זעירא דהא דמותר להפשיר במקום שיד שולטת רחוק מהמדורה

דליכא למיחש שיבוא לידי ביטול ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת קרוב למדורה דאי שרית להפשיר יבוא לידי ביטול ופי' אין שולטת היינו שנכוית היד שם כדמסיק והדר אמר דהכל מודים בכ"ש דשרי ליתן שמן או מים לתוכו ופריך מה בין כ"ר לכ"ש רבי יוסי אמר סתם כ"ש אין יד סולדת דהיינו יד שולטת בו וכאן בכ"ר אין יד שולטת. וסבר ר"י כל שאין יד שולטת אלא סולדת אף כ"ש מבשל ור' יונה אמר כאן וכאן אף בכ"ש אין שולטת אלא נכוית אפ"ה עשו הרחקה לכ"ר ולא לכ"ש וירצה בזה דכ"ר מבשל עשו הרחקה דאפילו להפשיר לתוכו נמי אסור דאי שרית להפשיר יבוא לידי ביטול שישהה שם וכ"ש אף דיד סולדת בו אין מבשל ולא עשו הרחקה כ"ש אטו כ"ר כן נראה לי ההדיט הפירוש. וע"ז מסיק ר' מנא בריה דרב יונה ההן פינכא דאורזא (קערה עם מאכל אורז או גריסין) דמשתמר חומו ויד סולדת בו אלמא אין סתם כ"ש דאין יד סולדת בו ואפ"ה כלי שני מותר ומסייע לאבא (לר' יונה) דכ"ש אף שאין יד שולטת אלא סולדת אין מבשל. ולפ"ז הירושלמי לא כמר דייק ולא כמר דייק דאין ענינו כלל לאיסורין ובשבת גזרו להפשיר בכ"ר אטו ישהה בתוכו ויבא לידי ביטול לא באיסורין דאם אין יד סולדת בו אף עומד אצל האש אין מבשל ואף לא מפליט ומבליע וכדאמרן:

אמנם כן הפר"ח אות ח"י כתב וז"ל גרסינן בירושלמי על מתני' דאלפס וקדירה שהעבירו מרותחין לא יתן תבלין לתוכה רבי יהודה אומר נותן ואמרינן הכל מודים בכ"ש מה בין כ"ר כו'. אולי בגירסתו היה כתוב הכל מודים בתר משנה דאלפס וגירסא שמצאתי בדפוס דעסויא כתובה אמשנה המיחם שפינהו. ודוחק לומר שמפרש הפר"ח הכל מודים דקאי אמשנה של אח"כ האלפס אלא שאני רואה שהיש"ש בכל הבשר ע"א והש"ך ק"ה אות ה' מפרשים כן כמ"ש הפר"ח דהכל מודים קאי אפלוגתא דת"ק ור' יהודה לא אר"מ וחכמים יע"ש. ולפי דבריהם צ"ל כמ"ש הפר"ח דרבי יוסי כלי שני שיד סולדת בו מבשל מן התורה ור' יונה סובר אף כלי ראשון שהעביר מאש אין מבשל כי אם מדרבנן ועשו הרחקה לכ"ר שהעביר מאור ולא לכ"ש וכדמסיק אח"כ איזהו חלוט ברור כל שהאור מהלך תחתיו וכדבעינן למימר קמן. והר"ן בפרק כירה אמתני' דאלפס סוף מס' ע"ז כתב דגמרא דבני מערבא חולק עם תלמוד שלנו דלדידהו ליכא ביטול כי אם שהאור מהלך תחתיו וכמו שאפרש לקמן ולא הביא הא דעשו הרחקה לכ"ר אלמא ליכא ביטול דאורייתא בהעביר מהאור. אלא דמפרש דקאי אפלוגתא דר"מ וחכמים. ומיהו לפי שיטת היש"ש וש"ך ופר"ח דקאי אפלוגתא דרבי יהודה וחכמים נמי אין ראייה לאסור דיעבד דעשו הרחקה לענין שבת לכתחלה אטו יד סולדת בו אבל לא לאסור דיעבד ואפשר משום הכי כתב רש"ל מסתפינא כו'. וראיתי לשר"ת בית יעקב סימן כ' שכתב שהיה לו ויכוח עם הש"ך בעצמו דבערוך ערך סלד פירש דמה דאמר בירושלמי שולטת היינו סולדת ועוד דאי אין היד שולטת אלא סולדת איך שייך הרחקה והלא מדינא אסור וכתב שהש"ך הודה לדבריו יע"ש והנה עיינתי בערוך שפי' בירושלמי שולטת היינו סולדת ולפי כוונת הבית יעקב ה"ק (בחילוף אתוון ש"ן בסמ"ך וט"ת בדל"ת) לר' יוסי כאן פירוש בכ"ר יד שולטת סולדת וכאן כ"ש אין שולטת אין סולדת ור' יונה אמר כאן וכאן אין שולטת אין סולדת ועשו הרחקה לכ"ר אף שאין סולדת ולפ"ז לכ"ע בין לרבי יוסי ובין לר' יונה כל שאין האור מהלך תחתיו מבשל מן התורה וכלי שני שיד סולדת בו מבשל גם כן כי פליגי בכ"ר שאין יד סולדת בו וזה דבר שאי אפשר לאומרו דכולי עלמא כ"ש אין מבשל אף שיד סולדת בו וכדמסיק אח"כ איזהו חלוט ברור יע"ש ועוד מה זה דקאמר ההן פנכא דאורזא מסייע לאבא דעד כדון הוא רותח משמע דר' יונה פליג אף יד סולדת בו בכ"ש שרי ומינה בכ"ר דווקא כשיד סולדת בו אסור. ויש לישוב בדוחק דהכי קאמר דר' יונה אית ליה סייעתא מפנכא דאורזא אלמא כ"ש נמי לפעמים יד

סולדת בו וע"כ מתני' דמחלקת בין כ"ר לכ"ש מיירי באין יד סולדת בו דאי ביד סולדת בו איך אמר נותן לתמחוי ומה פסקא והא לפעמים כ"ש נמי יד סולדת בו אלא מתני' באין יד סולדת בו מיירי. אמנם המעיין בערוך ערך סלד כתב סלד לשון חוזר לאחורו רצה לומר כשנותן אצבעו במים נוטל מיד מתיירא שלא יכזה והביא ראיה מבכורות חוטמו סולד שנתכווץ לאחוריו. פירוש אחר בירושלמי שולטת היא סולדת יע"ש. וקשיא פירוש א' נמי הכין הוא אלא הכי קאמר שיש ב' שרשים בענין סלד פי' א' ועוד פי' דהיינו לשון חמימה ושולטת רצה לומר שיש להיד שליטה להתחמם שם במים ולא תכזה וזה שכתב שולטת היינו סולדת ויהיה פי' יד סולדת שמתחממת ויש בה כח שלא תכזה ואיך שיהיה אין משם סתירה ולענין דינא כ"ר שאין יד סולדת בו כתב רמ"א בתורת חטאת כלל ס"ג ובמ"י אות ד' דאוסר כדי קליפה והיינו למאכל אבל לכלי כתב בכלל נ"ז ובאות כ' דאין מפליט ומבליע כלל אף כדי קליפה יע"ש. וכיון דמידי דרבנן הוא שמעינן להקל בספיקו. ואני תמה על מ"ש היש"ש דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש ולפי גירסתו בירושלמי בכ"ר אפילו אין עומד אצל האש עשו הרחקה (עמ"ש בק"ה בש"ך אות ד') וכבר כתבנו הגירסא. ומ"ש הבית יעקב דאי כג' הש"ך איך שייך הרחקה והא מדינא אסור כבר אתה רואה דלירושלמי כל שאין האור מהלך תחתיו אין מבשל כי אם מדרבנן ואנן לא קיי"ל כן כמו שיתבאר. ועיין תוס' כירה מ' ב' ד"ה ושמע מיניה שהוקשה להם תימא מה בין כ"ר לכ"ש ותי' דכ"ש דופנותיה מקררין והוא תמוה לי דבירושלמי מחלק בין כ"ר לכ"ש והתוס' לא הזכירו מירושלמי שוב ראיתי בשירי קרבן שעמד בזה ולפי מ"ש א"ש דלכולהו פירושי מקשין שפיר. למה שכתב דעשו הרחקה קאי להפשיר אתי שפיר דאין מיירי כלל לחלק בין כ"ר לכ"ש לר' יונה אי מבשל כו' וליש"ש דגריס איפכא או לערוך כפי הבנת בית יעקב "דשולטת" היינו "סולדת" א"כ קושית התוס' לחלק ביד סולדת בו ולג' הש"ך ופר"ח וכפי גירסתינו פשיטא אתי שפיר דירושלמי לשיטתיה דכל שאין האור מהלך תחתיו אין מבשל מן התורה ועשו הרחקה כו' משא"כ לש"ס דילן כל שיד סולדת בו מבשל מ"ה אף שהעבירוהו מאש כמ"ש הר"ן בשבת ובע"ז בסופו הוקשה להם שפיר והוצרכו לחלק שדפנותיה מקררין וכדאמרן נראה לי:

הדין הב' הוא כ"ר שהוסר מאש ויד סולדת בו אי מבשל או מפליט ומבליע לחוד ואת"ל מבשל אי מן התורה או דרבנן. הנה כפי הנראה מירושלמי כאן עשו הרחקה לכ"ר היינו בהוסר מאש כהבנת פר"ח משמע דמ"ה אין מבשל אלא באור מהלך תחתיו ומיהו מודה הפר"ח דאף לירושלמי מפליט ומבליע בכולו ואף לפי פירושינו וה"ה לפי יש"ש אין מוכח מכאן מ"מ מוכח כן מירושלמי כמו שאעתיק לשון ירושלמי על משנה דאלפס וז"ל. מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה ר' יונה אסור ועירווי ככלי ראשון חייליה דרבי יונה מן הדא אחד שבישל ואחד שעירה לתוכו רותח. אמר רבי יוסי תמן כלי חרס בולע תבלין אין מתבשלין התיב ר' יוסי בר בון והתני אף בכלי נחושת כן אית לן למימר כלי נחושת בולע. מהו לערות מקילוח אמר רב חנניא בריה דרב הלל מחלוקת ר' יונה ורבי יוסי ר' יצחק בר גופתא בעי קומי ר' מנא עשה כן בשבת ובבשר בחלב חייב משום מבשל אמר כ"י דמר ר' זעירא איזהו חלוט ברור כל שאור מהלך תחתיו ואיזו תבשיל ברור כל שאור מהלך תחתיו עכ"ל הירושלמי העתקתיו מדפוס הנ"ל ופי' בו המפרש מהו לערות אם חשיב עירווי כבישול. חייליה דרבי יונה (תוקפיה וכח דיליה) ממשנה זבחים א' שבישל וא' שעירה טעון שבירה וקרא כתיב אשר תבושל ש"מ דעירווי חשוב בישול. ור' יוסי דחה

כלי חרס בולע הרבה ומקשה והתני' אף כלי נחושת ושמ' עירו מבשל. והדר מיבעיא ע"י קילוח מהו ופשוט מחלוקת ר' יונה ור' יוסי כי היכי דפליגי בסתם עירו ה"ה כאן. חלוט ברור שאין מחמיץ בישול ברור היינו לשבת ובשר בחלב הנה ממרוצת דברי המפרש נראה דר' יונה ור' יוסי פליגי בעירו שנפסק הקילוח והוא פלוגתא דרב ושמואל בתתאה גבר בכיצד צולין כמו שאבאר בעז"ה. ואמר ר' יונה עירו כזה מבשל הוא ור' יוסי חולק ואפשר דמודה ר' יוסי דמפליט ומבליע ור"י בר בון התיב (הקשה) מכלי חרס דבעי שבירה והתם בישול כתיב אלמא עירו מבשל ולא דחי לה דר"י מודה בעירו שלא נפסק הקילוח דר"י בר בון ידע דר' יוסי חולק אף בלא נפסק הקילוח ומשני תמן כלי חרס בולע הרבה והוה כבישול או דיש לפרש דיש חילוק בין בליעה לבישול והתם רבי קרא אף בלוע בלא בישול. ומלת "הרבה" שכתב לכאורה מיותר ומקשי בכלי נחושת אי אין מבשל אין בולע ושתיק ר' יוסי. והדר מיבעיא בלא נפסק הקילוח מהו ואמר דבהא נמי פליגי ומסיק דכל שאין האור מהלך תחתיו לא הוה בישול והר"ן ז"ל אמתני' דאלפס מפרש כפשטיה דר"י ור' יוסי מחולקין בעירו אי מבשל אי לאו ורצה להביא ראיה ממתני' א' שבישל כו' ודחי לה שאני בלוע מבישול ור"י בר בון קאמר דכלי נחושת אי אין מבשל אין בולע וע"כ מבשל והיינו מ"ה מדטעון מריקה ושטיפה ור' יוסי לא חש לתרץ דסובר כלי נחושת נמי בולע ולא מבשל ואדרבה מסקנא שם דכל שאין האור מהלך תחתיו אין מבשל וכל שכן עירו זהו תוכן דבריו. והנה יראה לפרש דוודאי הר"ן מודה דלהירושלמי כל שאין האור מהלך תחתיו עכ"פ מדרבנן כבישול ולא מ"ה ובשבת אין חייב הא איסורא איכא ובשר בחלב איסורא מדרבנן איכא לבשל וכל שכן אכילה והשתא ר' מנא לא פליג על אביו דר' יונה דעירו אסור היינו מדרבנן כבישול ואף שרצה להביא ראיה מא' שבישל משמע מן התורה מ"מ לאחר שדחה ר' יוסי קיבלה אלא שהר"ן כתב דגמרא דידן חולק על ירושלמי בזה ואף שאין אור מהלך תחתיו מבשל מן התורה. ועיין סוף ע"ז פי' הר"ן דר' יונה אמר כיון דחזינן דבולע ע"י עירו אם כן ראוי לגזור בשבת דליהוי כמבשל ולקמן אבאר. וכל עיקרו של הר"ן לדחות דברי ר"ת דאמר עירו ככלי ראשון ומבשל מן התורה שהרי התיר להגעיל כ"ר ע"י עירו עיין שבת מ"ב ב' תוס' ד"ה אבל ורא"ש שם וע"ז ע"ד ב' ד"ה דרש ורא"ש שם וזבחים צ"ה ב' ד"ה עירה וע"ז אמר הר"ן דמירושלמי מוכח דאף כ"ר כל שאין האור מהלך תחתיו לא הוה בישול מן התורה כל שכן עירו ואיך יועיל הגעלה ובשבת נמי כוונת הר"ן כן הוא ואף דלא הזכיר שם הגעלה ואדרבה לבסוף כתב לענין הגעלה אין נ"מ לא לרבינו תם קאמר כן אלא סברא דנפשיה ולפ"ז הר"ן מודה דלירושלמי עירו וכל שכן כ"ר שהוסר מאור מפליט ומבליע וחשיב בישול מדרבנן אלא דלא הוה בישול מ"ה וכדאמרן ואף שר"ן בשבת כתב וז"ל ור"ת אוסר לערות דעירו דכ"ר ככ"ר הכי נמי קאמר מדכתב ר"ת דעירו ככ"ר משמע לגמרי מן התורה ועל זה כתב דמירושלמי מוכח אפילו כ"ר שהוסר מאש אין מבשל מן התורה ודבריו שבע"ז יוכיחו כן. ומעתה מ"ש הגאון בשירי קרבן והאריך להשיב אפו על הר"ן תראה דיש לומר כמ"ש דהר"ן ודאי מודה דירושלמי מדרבנן ולדידן מן התורה וגם מ"ש דבש"ס דילן אין הכרע דמבשל מן התורה דגלגל חייב איירי באור מהלך תחתיו והדר מייתי ראיה משבת קמ"ה הדיח חייב חטאת אלמא אף אין אור מהלך תחתיו עכ"ל אני תמה דהא קולייס האספנין אף בכלי שני אם הדיח חייב חטאת כיון דדק ורך הוא הדחתו הוה גמר מלאכתו עיין תוס' שבת ל"ט א' ד"ה כל ובא"ח שי"ח ס"ד בט"ז אות ה' ומ"א אות ט"ו מבואר כן האם אמר יאמר דכ"ש מבשל אלא שאני דג מליח וקולייס דהדחתן גמר מלאכתן. ועמ"א אות ט"ו וט"ז אות ד' בהערינג צוננין מותר והיינו דראוי לאכול על כל פנים אבל אם אין ראוי לאכול כלל בלא הדחה אף בצונן אסור דחייב משום מכה בפטיש כמ"ש הלבוש ס"ד לא משום מבשל וה"ה דבר קשה כמבואר ברמ"א וז"ש המ"א דאם אין ראוי לאכול כלל אף בצונן אסור

והמחבר מליח ישן איירי בכ"ש ומשום מבשל ומ"ש בב"י דברי הפרדס מגומגמין איני יודע דבחמין
הוה מבושל כן נ"ל כוונת המ"א. ולענין דינא אבאר:

הנה הפר"ח כתב על מ"ש ר' יונה דעירוי מבשל וראה מא' שבישל הקשה הא ר' יונה סובר לעיל
דכ"ר שהוסר מאש עשו מדרבנן הרחקה ותי' דמביא ראייה כיון דבולע אית למיעבד הרחקה ור'
יוסי מחלק ור' יוסי בר בון חולק אתרוייהו וסובר עירוי מבשל מ"ה וזה לפי שיטתו אבל לפי מ"ש
למעלה ר' יונה סובר כ"ר שהוסר מאש אפשר מן התורה מבשל והרחקה קאי אלהפשיר או לגי'
מהרש"ל באין יד סולדת בו וכתב לדינא הוסר מאש מבשל מ"ה ושכן כתב הב"י בא"ח תנ"א וראה
מאלפס ומיהו התם יש לומר מדרבנן כמו שסובר ירושלמי. ומ"מ הדין אמת דרש"י פי' בכ"ר
ואמבטי מבשל ומלחא בכ"ר אין מבשל ואי על האש אפי' מלחא מבשל ובחולין ק"ד ב' שמא יעלה
באלפס רותח ואי הוסר מדרבנן הוה גזירה לגזירה עכ"ל. הנה מרש"י שבת יש לדחות דמדרבנן קרי
לה מבשל ומראה דפכ"ה יש לדחות דיעלה באלפס רותח ובעודו על האור ישכח ויתן גבינה לתוכו
אי שרית ליה להעלות בשר וגבינה על שולחן ובזה א"ש דלא אמר שמא יערה דהוה דרבנן לשיטה
זו עפר"ח או יאמר שמא יעלה בכ"ר ויהא בלוע ואח"כ ישכח ויבשל על האש עם הבלוע ויהיה דבר
תורה. מ"מ הלכה ודאי כך הוא דכ"ר שהוסר מאש ויד סולדת בו מבשל מ"ה עיין ר"ן שבת. והנה
מהא דאמרינן שבת ל"ט א' גזירה תולדת חמה אטו תולדת האור וכ"ה בר"מ פ"ט ה"ב משבת אטו
תולדת האור ובטור כתב אטו אור וכפי הנראה שצ"ל אטו תולדת אור ועיין לבוש שי"א ס"ג
תולדת אור מן התורה ובמ"א שם אות ט' חייב מ"ה והר"מ פ"ט משבת ה"ג המבשל בתולדת חמה
פטור ומינה הא תולדת אור חייב דאל"כ הוה גזירה לגזירה ועיין תוס' שבת ל"ט א' ד"ה שמא דרבי
יוסי לא גזר תולדת כו' דאין דרך להתחמם כ"כ שלא יהיו נשרפין דהוה קשיא להו טובא דאמאי
גזר חול אטו רמץ ולא גזר תולדת חמה בסודרין. ולפי מה דכתיבנא יש לומר דפלוגתא דתנאי היא
רבנן סברי כ"ר שהוסר מבשל מן התורה ור"י סובר כ"ר שהוסר אין מבשל מן התורה והוה גזירה
לגזירה וחול אטו רמץ הוה דבר תורה שיש עדיין קצת גחלים ומבשל מן התורה לר"י וסבור הייתי
לומר דמה דאמר בירושלמי איזה חלוט ברור (ר"ל דאין בו ספק) שהאור מהלך תחתיו הוא דלוקה
בשבת ובשר בחלב הא הוסר הוה פלוגתא ולא הכריעו אי כת"ק או כר' יוסי ואי אפשר לחייב
מלקות. העולה מזה לדין כ"ר שהוסר מאש מבשל מ"ה ובבשר בחלב אסור בהנאה ושבת חייב
ונ"מ לחשוד וכדומה ואי ספק אי נפל חלב לכלי ראשון בשר שהוסר ספיקו דבר תורה:

הדין הג' הוא עירוי שלא נפסק הקילוח מכ"ר והוא מחלוקת ר"ת ורשב"ם והמעייין
במקומות שהבאנו לעיל יראה דלר"ת פעם כתבו התוס' דאוסר כולו ופעם כתבו כדי קליפה וסובר
דבלוע ובישול א' הוא דאי אין מבשל אין מפליט ומבליע והר"ן בע"ז האריך בזה דשאני בלוע
מבישול דנהי דאין מבשל מ"מ מפליט. ואנן קי"ל עירוי מבשל כדי קליפה מספק לחומרא שמא
הלכה כר"ת וכמשמעות ר"י בר בון הלכך בשבת אסור ובבשר בחלב אסור בהנאה כדי קליפה
מספק ולפ"ז כלי שנאסר ע"י עירוי הכשירו ע"י עירוי הא כלי שבלע ע"י מליחה כדי קליפה עי' סי'
צ"א אין הכשירו ע"י עירוי דאף על כל פנים מפליט ומבליע כ"ק מ"מ תו לא הוה הגעלה ועמ"ש
בסימן צ"א ואיכא לעיונא בשר בחלב אי יש ספק שנפל ע"י עירוי אם יש לחשוב לס"ס עי' סי' ק"י

ואין להקל) עש"ך ק"ה אות ד' דעירוי כזה מפליט ומבליע כא'. ומ"ש ש"ך שם על הפרישה המעיין בתוספות יראה דאין ברור לרבינו תם אי עירוי מבשל בכולו או כדי קליפה ועיין פר"ח:

ויש לחקור עירוי שלא נפסק הקילוח מבשל כ"ק אם הוא דווקא על דבר גוש אבל כשהתחתון מים וכדומה אין כח בעליון לבשל כלל שמיד מתערב עם מים תחתונים או לא שנא ואת"ל לא שנא אם דווקא שהם שוים אבל כשהתחתונים רבים לא. מפני שיש כאן עיון דק כמו שאגיד. התוס' בפרק כירה מ"ב א' ד"ה נותן פירש"י דתתאה גבר והקשו התוס' ב' קושיות. א' דתיקשי למ"ד עילאה גבר. הב' דלמ"ד תתאה על כל פנים מבשל כ"ק. ותי' כיון דמים תחתונים מרובין שכן דרך נותן המועט לתוך המרובה מש"ה חמין לצונן שרי דאין מבשל כ"ק ולהיפוך צונן לחם אסור דתחתונים מרובים ולפי דבריהם הא דקיי"ל תתאה גבר הוא שוה בשוה לא כשתחתון מרובה וצונן אין אוסר כ"ק וכן להיפוך כשהעליון מרובה אפשר דאוסר. אמנם הר"ן בשמעתין לא חילק בין מרובין למיעוטין אלא חילק בין התחתון דבר יבש או מים דאפילו אי עירוי ככ"ר הני מילי אתבלין שהקילוח מכה עליו בכח משא"כ מים במים מתערבין ואין כח לבשל ודוק בדבריו. ונולד מבוכה רבה דלפי זה למ"ד תתאה גבר ומבשל כ"ק היינו דבר יבש לא במים ועיין תוס' פסחים מ' ב' ד"ה האלפס הסכימו לר"ן דאין חילוק בין מרובים כו' רק בין מים לגוש ולענין דינא אומר שאין חילוק בין שניהן משקה או שניהן אוכלין או א' משקה וא' אוכל תתאה גבר ואם התחתון חם אוסר כולו לדידן אף בכחוש ואם תחתון קר ולא נפסק הקילוח מבשל כ"ק ולא יותר. ומנא אמינא לה ממ"ש הטור בא"ח ש"ח ספל שיש בו מים לרחיצה אפילו כ"ש אסור ליתן לתוכו צוננן ומותר ליתן מספל על צוננן וכן הדין בכ"ר לשתיה מותר לתוך צוננן ולא צוננן לחמין עכ"ל והמתבאר שם מב"י דרבינו כרש"י ואין חילוק בין תחתונים מרובים או לאו. וגם בש"ע שם סעיף י"א כתב סתמא אלא שעדיין י"ל כחילוק הר"ן ותוס' פסחים אמנם מסתימת דבריהם משמע שאין לחלק ולב' קושיות התוספות י"ל דבלא"ה מסיק בכיצד צולין תניא כוותיה דשמואל דתתאה גבר ומ"ש מהא ברייתא וקושיא ב' דעל כל פנים כ"ק מבשל י"ל דיש חילוק דחם לצונן תתאה גבר ואדמיקר בלע אמרו לא מבשל והתוס' לשיטת ר"ת דסובר דאין חילוק בין בלוע לבישול כמו שיראה הרואה שם דראיתו מהא דאדמיקר בלע דעירוי מבשל ולזה כתבו התוס' ע"כ נראה כר"ת דהתחתון מרובה דר"ת לשיטתיה משא"כ לדידן. ועם זה יתישב מ"ש הט"ז בש"ח אות ח"י דהטור לא חילק בין מרובין לדידן דתתאה גבר ואכתי קשיא דמבשל כ"ק אלא דאין מבשל רק מבליע ושרי בשבת ומ"מ אכתי תקשה לדידן דלא נפסק הקילוח מבשל כדי קליפה לחומרא איך סתם שם דמותר ולזה י"ל כמ"ש הר"ן ותוס' פסחים דמים במים לכולי עלמא אין מבשל כ"א מפליט ומבליע ואתי שפיר ונוראות נפלאתי על מרן המ"א שם אות ל"ה כתב דמותר לערות מכ"ר לצונן דמים במים מתערב ר"ן ותוס' פסחים ובשר רותח לצונן אסור דמבשל כדי קליפה וכן משמע בי"ד צ"א עכ"ל הנה מ"ש כר"ן ותוס' פסחים שפיר דקשיא בלא נפסק קילוח מבשל לדידן ע"כ תי' כתוס' פסחים ור"ן לא כתוס' שבת דהמחבר לא חילק בין מרובין למיעוטין אמנם מ"ש בשר רותח לצונן אסור דמבשל כדי קליפה לא ידענא מהו דאנן אדמיקר בלע קיי"ל לא מבשל כדי קליפה כמבואר ואין חילוק בין תחתון משקה או לאו ומ"ש ראה מצ"א לא הבינותי דאדמיקר בלע אמרינן לא מבשל באופן שלמידין מכאן דעירוי שלא נפסק הקילוח מבשל כ"ק מספק ומש"ה פסק המחבר בא"ח ש"ח ס"י אסור לערות יע"ש ואין חילוק ומים עם מים אין מבשל אבל מבליע כ"ק וכדאמרן:

הרביעי עירוי שנפסק הקילוח אין מבשל אבל מפליט ומבליע כ"ק הלכך בשבת שרי ובבשר בחלב אוסר באכילה כ"ק מדרבנן כיון שאין מבשל ובספק יש להקל ככל ספק דרבנן [הגהות רעק"א: נ"ב ומדברי הגהת ש"ע לקמן ס"י צ"ג מבואר דמספק צריך קליפה דהרי שם הוי רק ספק אם נפל מהכיסוי להמאכל ועי' בד"מ שם]. ולכאורה נראה בשאר איסורין חם לתוך צונן תתאה גבר ואוסר כ"ק מן התורה אדמיקר בלע וכדכתיבנא אמנם המ"א סי' תס"ז אות ל"ג כתב דבתתאה גבר הקליפה רק חומרא בעלמא ומש"ה אם נתבשל ואין ס' נגד הקליפה שרי משא"כ היכא דמדינא צריך קליפה צריך ס' נגד הקליפה. משמע מדבריו דכ"ק בתתאה גבר לא הוה אלא מדרבנן חומרא בעלמא. ועמ"ש בצ"א סעיף ד' ולפ"ז ספק לקולא ומתוס' שהביאו ראייה לר"ת דעירוי מבשל מתתאה גבר אלמא כ"ק מיהת מ"ה ויש לישב זה ועש"ך סי' ק"ה אות ה' דבעירוי שנפסק הקילוח אין מפליט ומבליע כאחד ומש"ה במליגת תרנגולים בנפסק הקילוח שרי ומ"מ צ"ע אם עירה כמה פעמים דפעם א' מפליט ובפעם הב' מבליע וצ"ע ועמ"ש בדין הה' בכ"ש. ואמנם עירוי שלא נפסק הקילוח מפליט ומבליע כאחד:

מה שהקשה הפר"ח מצ"ב ס"ז דנפסק הקילוח הוה כ"ש לא ידענא מה קושיא דהמקום שנשפך עליו הוה צונן כמ"ש הט"ז שם א"כ הוה כלי שני שנצטנן קודם בואו אל הקדירה צוננת ומה דהקשה מחלב מהותך שאין צריך הכלי כי אם גרירה י"ל ברזל קשה הוא ואפילו כלי עץ י"ל שאני כלי דקשה מאוכל ומש"ה סגי בגרירה דהוא פחות מכ"ק בנפסק הקילוח וכדאמרן. ומה שהקשה מצ"ה ס"ג שם אבאר. אמנם עדיין יש לנו לחקור בהא דחם לצונן תתאה גבר אם הוא דווקא שהתחתון צונן הא כשתחתון חם שיד סולדת בו מכלי שני כפי הכרעת רמ"א דכלי שני אין מפליט ולא מבליע מ"מ אין מקרר לעליון החם מכ"ר ואוסר בכלו או דלמא דל"ש כיון דתחתון חם דכ"ש תו מקרר לעליון ואין בו כח כי אם כדי קליפה. עמ"י כלל נ"א אות א' וכלל נ"ו אות כ"א תחתון חם כ"ש יד סולדת בו ונפל מכ"ר עליו בנפסק הקילוח לא אמרינן תתאה גבר יע"ש אמנם מהט"ז צ"ב אות כ"ו ומש"ך סימן ק"ז אות א' מוכח דאפילו כה"ג אמרינן תתאה גבר ויש להחמיר באיסור תורה ובאיסור דרבנן או בהפסד מרובה בשל תורה המיקל כט"ז וש"ך לא הפסיד ושם אבאר עוד ואם התחתון או העליון אין איסורו מחמת עצמו רק מחמת בלוע דעת הש"ך בק"ה דלא שייך אדמיקר בלע דאדרבה אדמחמם להפליט כבר מקורר והפר"ח חולק שם והמחמיר תבא עליו ברכה כיון דקליפה דבר מועט הוא. ובק"ה אבאר הפי' להפליט ולהבליע כא' מהו ועמ"ש בדין הה' ולענין אי שייך בכלי תתאה גבר אבאר בדין הה' שזה מחלוקת רש"ל וש"ך בק"ה ועי' תוס' חולין קי"א:

החמישי הוא דין כלי שני. המחבר סי' ק"ה ס"ב פסק דכ"ש אין מפליט ולא מבליע אף כ"ק ויש אומרים כ"ק מבליע (הוא הרשב"א בתה"א) ומסיק דיעבד שרי בלא קליפה והר"ב הסכים לזה ומ"ש בסי' צ"ד חתך בשר בכלי שני בסכין חולבת צריך קליפה הוא רק חומרא בעלמא מחמת דוחקא דסכינא ג"כ כמו שיראה הרואה בת"ח כלל ס"א ועש"ך ק"ה אות ה' ות"ח כלל כ"ג דין ג' וכלל נ"ז ד"ב דכ"ר שאין יד סולדת בו ואין אצל האש מ"מ יש להצריך קליפה. והרשב"א בתה"א צ"ג א' ב' דכ"ש מפליט ומבליע ומשמע כ"ק דראיה שלו מחום ביה"ש וחום הכסלים וביה"ש די בקולף אמנם היש"ש פג"ה סי' מ"ה ופכ"ה סימן ס"א כתב דתתאה לא שייך אלא באוכלין ולא בכלי ובסימן ע"א פכ"ה דכלי שני מפליט ומבליע בכלו ועש"ך ק"ה אות י"ד ואות ה'. והט"ז בסי' ק"ה אות ד' נמשך

אחר יש"ש באין הפסד מרובה לאסור כולו ובנה"ך שם חרה אפו בו וביש"ש על מה שאוסרין כולו דהרשב"א לא אסר אלא כדי קליפה ועוד דבכיצד צולין ע"ו א' חם לצונן קולף ונפסק קילוח עדיף הוא מכ"ש על כל פנים אלמא דאין מבליע בכולו זה תוכן דבריו בקיצור ואמנם יש לנו לומר דוודאי היש"ש לשיטתיה בג"ה מ"ה וכ"ה סי' ס' דתתאה לא שייך בכלי דאין לו פליטה מגופו ואין מקרר אם כן ודאי כ"ש לדידיה מפליט ומבליע על דרך משל רוטב רותח לכלי קר וכל שכן דבר גוש בכלי קר ואח"כ נפל דבר קר עליו אמרינן עודנו ברתיחתו ותתאה גבר כל זמן שיד סולדת בו ואוסר בכולו והא דכיצד צולין חם לצונן קולף שאני ב' אוכלין שאחד מקרר חבירו וגם יש"ש יודה לזה וכדכתיבנא והש"ך לשיטתיה דהשיג עליו בק"ה מכיצד צולין דמוכח מהא דחרס צוננת דאפילו בכלי שייך תתאה ועיין כרתי ופילתי בק"ה אות ז' תירץ דכולי האי לא אמרינן דרוטב מרתח לחרס וחרס יטוה לרוטב יע"ש ועש"ך שם כתב רק לכאורה מוכח שם אבאר גם מ"ש ראייה מחולין קי"א יבואר שם א"כ היש"ש לשיטתיה אתי שפיר וכי משכחת ליה כלי שני דאין מפליט ומבליע כלל ליש"ש היינו בנפל אוכל חם לאוכל צונן דבהא אפשר דיודה יש"ש דאח"כ אין מפליט ומבליע כלישנא דגמרא אדמיקר בלע הא לאחר מיכן מקרר לגמרי וכדאמרן אבל עירה רותתין מכ"ר לכלי קר אף לאחר כך כל זמן שיד סולדת בו מפליט ומבליע בכולו וכל שכן עירוי כה"ג דאוסר בכולו לרש"ל וזה פשוט וכדאמרן. וא"כ הט"ז דהעלה שם להלכה כיש"ש באין הפסד מרובה היינו כה"ג דלא היה בכלי שום מאכל קר אלא דא"כ היה להט"ז לבאר דתתאה לא שייך בכלי ועמ"ש בק"ה בזה [הגהות רעק"א: נ"ב עי' בפר"ח דס"ל דבכלי שייך תתאה גבר וכ' דיש לדון דתתאה גבר היינו לומר שאין כח לאיסור זה לאסור צונן שתחתיו אלא כדי קליפה משום דתתאה גבר אבל כ"ז שהתחתון עדיין לא נתגבר על העליון לקררו ועדיין העליון חם שהיס"ב אפשר שיש בו כח לאסור לגמרי למה שנפל בצידו ע"ש]. ומ"ש היש"ש פכ"ה סי' ע"א וז"ל דרוטב מקיפו מכל צד לא שייך תתאה גבר לא ידענא מהו ועמ"ש בק"ה ודע דכ"ש ועירוי שנפסק הקילוח אין מפליט ומבליע כאחד וכ"כ רש"ל פכ"ה סימן ס"ד בסופו וסי' ע"א. ופי' מפליט ומבליע כא' לכאורה ב' דברים גושיים א' קר וא' חם ותרנגולת טריפה נמלגה בין כשירות או בקערה חולבת אבל אם עירו מכ"ר לכלי קר וכן גבינה חמה לכלי קר ואח"כ נתערבו בכ"ש אפשר שיפליט ויבליע בכ"ש ולקמן בק"ה אבאר הפי' בזה:

ואכתי פש גבן לברורי בכלי נחושת אי בולע כל שאין האור מהלך תחתיו וגם אי יש לחלק בין נחושת לשאר מתכות (עיין בירושלמי דפוס דעסויא עם פי' הגאון שם יע"ש שיפה פי'). גם בשר שור בהוסר מעל האש גם אי יש ספק אם היה יד סולדת בו בשעה שנפל שם הנה בשר שור עי' סי' ס"ט בט"ז אות כ"ג ושם אבאר ואי ספק אם היה יד סולדת בו ספיקא דבר תורה לחומרא וכ"כ או"ה כלל ל"ז ד"ב בשם סמ"ק ונראה אפילו לעת עתה אין יד סולדת בו לא שייך אוקמיה אחזקה דהשתא וחזקה דמעיקרא שהיה קר כיון דחזקה העשוי' וודאי להשתנות בכל רגע לא הוה חזקה ועיין קידושין בהא דקידשה אביה בדרך ועיין שם ואי"ה בספר שושנת העמקים אבאר זה. ובכלי נחושת כתב הש"ך אות ל"ג ופר"ח אות כ"ד דכלי נחושת ע"י עירוי נמי בולע והמ"י בכלל ל"ג אות ו' כתב בהפסד מרובה להתיר אם שימש קודם הגעלה ולפ"ז ה"ה הבשר אין נאסר בה"מ דמה לי להבליע או להפליט וה"ה הוסר מאש ולא דווקא עירוי דהא רבנו ירוחם כתב כל שאין אור מהלך תחתיו ומש"ך משמע דאין לחלק בין שאר מתכות לכלי נחושת אמנם בשו"ת מקום שמואל סימן י"ז חילק בין מתכות לנחושת. ולענין דינא אין לסמוך כלל אזה לא מיבעיא בהוסר מאש אלא אפילו ע"י עירוי בולע ואף בהפסד מרובה אין להקל ומיהו מ"ש המ"י להתיר בה"מ אם בישלו בלי

הגעלה הא ע"י עירווי לא נאסר הכלי כי אם כדי קליפה ומסתמא יש ס' נגד הקליפה. ובמעשה במקום שמואל שעמד איסור לח מעת לעת ביורה נחושת ואח"כ בישלו בו בזה יש לצדד להתיר התבשיל דבלא"ה יש דעות דכבוש בכלי אין אוסר כי אם כ"ק עי' סי' קל"ה ואף דלא קי"ל כן מ"מ בכלי נחושת יש לצרף סברת רי"ו ויש ס' וכאמור ועמ"ש בק"ה ודע דתתאה ועילאה לא שייך אלא בהוסר מאש עמ"ש בסי' צ"ב בט"ז מזה. ובכ"ש אי יש ספק אי היה יד סולדת בו יש להתיר אף באין ה"מ דהוה ס"ס שמא לא היה יד סולדת בו ושמא הלכה דכ"ש אין מפליט ומבליע (כיון דבה"מ מיקל הט"ז הוה ספק פלוגתא) ועמ"י כלל ל"ב אות ג' דכ"מ שיש תקנה בהגעלה אף כלי שני צריך הגעלה דזה הוה כלכתחלה ועמ"ש בק"ג לענין נותן טעם לפגם בכלים שקיבלו טעם פגום אי צריכין הגעלה דהוה כלכתחלה. ומה שהחמיר הר"ב סי' תנ"א בא"ח בכלי שני דיעבד עש"ך ק"ה אות ד' משום חומרא דחמץ ואיכא למידק מהו הפירוש חומרא דחמץ אי הואיל ואית ביה כרת או כלי שני נהי דאין מפליט ומבליע בשפע ויש ס' מ"מ משהו איכא בחמץ ולפ"ז דבר שיש לו מתירין דאוסר במשהו אם נאמר אף טעמא לא בטיל (עי' סי' ק"ב) אף כלי שני אוסר ונראה משום חומרא דחמץ לא משום משהו והכין מסתבר. הנה הארכנו קצת ועדיין לא יצאנו ידי חובה ובסי' ק"ה אבאר עוד: